

cristiana i tinguin, per tant, uns texts religiosos i culturals concrets, també humans, d'un temps ben determinat.

D'altra banda, el tractament histori-coexegètic que els encarregats de l'estudi fan dels dos apòstols no sembla el més adient, ja que el fonamenten en algunes hipòtesis de treball si més no dubtoses i, per això mateix, no sempre admeses per tothom, i ja no diguem per la tradició i el magisteri eclesials. D'entrada, pel que fa a sant Joan es parla de "l'escola joànica" i tot seguit es diu que «continua essent molt problemàtic afirmar que el quart evangeli es pot atribuir» a Joan, fill de Zebedeu i deixeble de Jesús. A partir d'aquesta línia d'investigació històrica, es fa un estudi del "pensament joànic" com si fos qualsevol pensador cristià.

El mateix es pot dir del tractament donat a l'estudi sobre sant Pau que, segons l'autor, és «un gran pensador teològic que *repensà radicalment* el significat del judaisme per a la fe cristiana, inculturnà l'evangeli de Jesús en el món hel·lenista i l'adaptà a la cultura de la ciutat. Sense ell, el cristianisme no seria com és ara». També l'autor assevera que «els especialistes estan convençuts... que de les tretze cartes que se li atribueixen explícitament, només *set* han estat escrites (dictades) per ell». Tals afirmacions poden desconcertar un públic poc entès en la matèria i potser aquestes asseveracions o plantejaments es podrien haver evitat.

És clar, en canvi, que amb aquests pressupòsits sobre la figura i els escrits dels dos apòstols ha estat més fàcil, o més normal, encabir-los entre els molts pensadors cristians de totes les èpoques, quan ells són "més" que "simples pensadors", com escrivia més amunt. Per això

opino que potser no haurien d'haver estat inclosos entre els quaranta. Almenys és el meu parer si ho acceptem com un tema "opinable".

Tota l'obra presenta un precís ordre cronològic, segons els diferents períodes que se situa cada pensador o cada figura: en el seu exacte context històric eclesial i cultural. S'agraeix, a més a més, l'esquema que s'intenta repetir en cadascun dels estudis: d'una manera sintètica i harmònica es tracta de la vida i l'obra de cadascun, les línies fonamentals del seu pensament i doctrina, la valoració que se'n pot fer segons el pes específic, la influència o la petja o rastre que han deixat en la història del pensament cristià i àdhuc en la història de la cultura en general, sobretot de l'anomenada occidental, tot i que alguns dels pensadors tractats pertanyin a la d'Orient, com són Orígenes, de l'antiguitat cristiana, o Soloviov, d'una època molt propera. Potser, en el cas d'alguns, com Agustí d'Hipona, Ockham, Luter o Joan de la Creu, per exemple, es podria haver accentuat més o posat més èmfasi en la influència que han tingut en la posteritat. Cada article monogràfic acaba amb una acurada bibliografia de les obres i estudis de la figura escollida.

Trobo especialment reeixits els estudis sobre els Sants Pares i escriptors eclesiàstics de l'antiguitat, els articles sobre Ramon Llull i Ramon Sibiuda, que són tan pròxims a la nostra cultura catalana, els dedicats als teòlegs Tomàs d'Aquino i Duns Escot, l'escrit sobre la sempre difícil aproximació a Dante Alighieri, les magnífiques exposicions de sant Joan de la Creu i de Blai Pascal, el clar estudi sobre Kierkegaard, l'interessant article sobre la figura del cardenal Newman i, en

definitiva, tota la brillant quarta part sobre els pensadors escollits del segle XX.

L'obra es llegeix amb interès i amb gust per la diversificació que hi ha tant entre els pensadors estudiats com entre els seus respectius estudiosos, mantenint sempre la unitat substancial deguda al fons "cristià de tots els pensadors", ja tinguessin, com deia Von Balthasar, "estils laicals" o "estils eclesiàstics". S'accedeix el mateix amb els autors dels estudis, clergues uns i laics uns altres. Una gran part del mèrit de l'obra s'ha de donar a en Pere Lluís Font que ha sabut coordinar amb força encert tots aquests treballs.

Josep Vall i Mundó

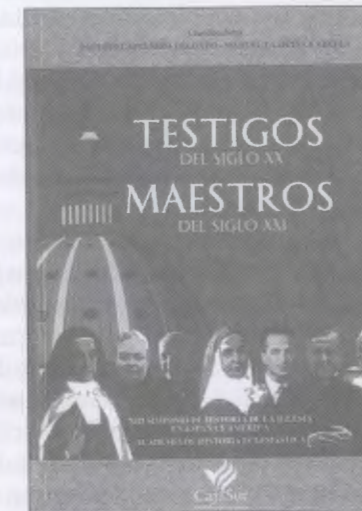
Testigos del siglo XX, maestros del siglo XXI XIII Simposio de Historia de la Iglesia en España y América

Coordinadores: Paulino Castañeda
Delgado, Manuel J. Cociña y Abella

Academia de Historia Eclesiástica,
Sevilla, 2003, 543 pàg.

Els treballs aplegats en aquest XIII Simposi de l'Acadèmia d'Història Eclesiàstica de Sevilla, de la qual és secretari el Dr. Manuel Cociña, que amb Paulino Castañeda ha coordinat aquesta publicació, tot i tenir la qualitat que es demana a especialistes, seran també útils a un públic molt ampli. Responen al tema de la santedat, feta realitat en els nostres dies, i vista en persones que han viscut en el segle XX, però que quedarà com a exemple per al futur. I això es veu en biografies de distinta extensió, que es pre-

sentaren com a ponències, en taules rodones i en comunicacions: un total de 30 personatges.

És cert que tots els sants, un cop canonitzats, assoleixen una projecció universal, i que en el llibre, n'hi ha alguns que tenen ja aquesta aurèola: el caputxí Pio de Pietrelcina, Josepmaria Escrivà de Balaguer, fundador de l'Opus Dei, i la carmelita Edith Stein, si els volem anomenar per ordre d'antiguitat, i més recentment: Maravillas de Jesús, Genoveva Torres, Pedro Poveda i José María Rubio. Però n'hi ha alguns, dels referits en el llibre que, de temps, ja tenen també universal notorietat: M. Teresa de Calcuta o el Papa Juan XXIII.

En bastants dels casos han escrit els relats persones que han tractat de la vora aquests homes i dones de Déu, com ara la ponència sobre sant Josepmaria Escrivà, presentada personalment per l'actual prelat, Mons. Xavier Echevarría, o el treball del Dr. Benet Badrinas sobre Mons. Àlvar del Portillo, enginyer de camins, historiador, jurista, i eclesiàstic, home de

govern i de consell, del qual s'acaba d'incoar el procés de canonització.

Algunes de les semblances són de notables escriptors: així la d'Edith Stein que és de Pilar Cambra, la del Pare Rubio, del jesuïta Pedro Miguel Lámet. De José Luis Olaizola és la de Joan XXIII, del periodista Nicolás Salas, la de la Mare Àngela de la Cruz, aquest extraordinari cas de devoció popular a Sevilla.

Es repeteix el fet de religiosos o religioses que escriuen sobre membres de les seves institucions: el jesuïta Ignacio Iglesias sobre Pedro Arrupe i Adolfo Díaz Nava sobre Manuel García Nieto, que fou director espiritual de la Universitat Pontifícia de Comillas; o els postuladors: el de la Mare Teresa o els dels caputxins o dels carmelites que escriuen respectivament sobre el P. Pio o la Mare Maravillas. També la de Pedro Poveda, fundador de la Institució Teresiana, la fa una catedràtica emèrita, Berta Marco Stiefel, de la seva família espiritual.

Plau de veure-hi, en l'obra, des de casa nostra, la presència d'Antoni Gaudí, del qual s'ha ocupat Gustavo García Gabarró, arquitecte, del Departament de Béns Immobles de l'Arquebisbat de Barcelona, i també la del Doctor Pere Tarrés, que porta com a títol el de "un metge i sacerdot que deixa petjada", escrit pel vicepostulador de la causa, el canonge Francesc Raventós. I també el treball "L'alegria i la senzillesa: Montse Grases", de la professora titular d'antropologia, Montserrat Negre Rigol.

Sense que vulguem expressar cap opinió sobre l'actualitat que pugui tenir la causa, i menys encara prevenir qualsevol judici, no volem estar-nos de mencionar

la del segon Marquès de Comillas, que ha glossat el jesuïta Rafael María Sanz de Diego, amb el títol de "una fe compromesa: el segon Marquès de Comillas" i on, òbviament, només d'esquitllentes s'al·ludeix a la seva intervenció en el cas Verdaguier, però que reflecteix la seva actuació en l'apostolat social de l'època, les seves inquietuds i també les de l'època a propòsit de la tendència existent cap a l'integrisme politicoreligiós, o la configuració de l'apostolat social i de la intervenció en ell de la jerarquia, la seva proximitat amb alguns coneguts membres de la Companyia de Jesús, que tenia a prop, tant a Comillas o al seu Palau de la Rambla, a Barcelona, etc.

Una de les biografies de més actualitat és la de Mons. Óscar A. Romero, escrita pel seu successor, Mons. Fernando Sáenz —un sacerdot de la Prelatura de l'Opus Dei, amb el qual l'unia una gran amistat, que havia estat promogut a bisbe en aquell país— que descriu amb detall la jornada de convivència, dedicada a qüestions pastorals i d'espiritualitat, que van passar, junts, amb altres sacerdots, i que va ser, de fet, com una preparació immediata al martiri.

I de les intervencions de les autoritats en el Simposi, que recull el volum, no volem deixar d'esmentar la del cardenal José Saraiva Martins, prefecte de la Congregació per a les Causes dels Sants, que ha fet anar endavant, amb l'encoratjament de Joan Pau II, els processos que han conduït a la glorificació de tantíssims sants i màrtirs, i que respon a la interrogació "Per què l'Església canonitza avui?". I tampoc les paraules de clausura del nunci, Mons. Manuel Monteiro de Castro, que rebla les idees fonamentals, mentre saluda alguns dels sants i dels

aleshores beats, que havien de ser pròximament canonitzats.

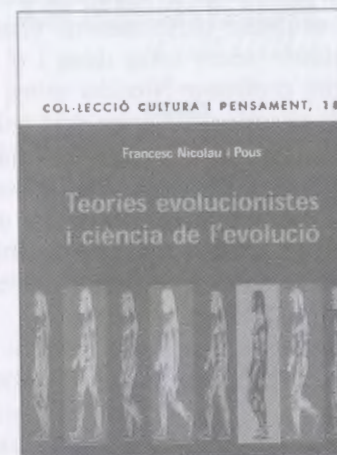
Són unes referències parcials, que només volen ser un tast de l'interès del llibre.

Ferran Blasi i Birbe

Teories evolucionistes i ciència de l'evolució

Francesc Nicolau i Pous

Editorial Claret, Col·lecció Cultura i Pensament, Barcelona, 2003, 269 pàgines.

La comunitat científica actual manté bàsicament dues afirmacions relatives a l'evolució biològica. D'una banda, es diu que l'evolució dels éssers vius és un fet històric, en el sentit que existeixen suficients proves científiques del fet que al llarg de la història del planeta s'ha produït una transformació dels organismes vivents, des de les formes primitives fins a les actuals. Els mecanismes responsables d'aquesta transformació serien

—aquesta és la segona afirmació— els que proposa el neodarwinisme, és a dir, la teoria que conjuga les explicacions darwinistes amb els descobriments de la genètica i de la paleontologia, principalment.

Aquests i altres temes relacionats ja van ser tractats pel professor Francesc Nicolau fa gairebé dues dècades, en el seu llibre *L'evolucionisme, avui*, amb el qual es va inaugurar la col·lecció "Cultura i Pensament". Però vint anys és molt de temps quan del que es parla és de la ciència biològica contemporània. Conscient de la importància dels nous descobriments i publicacions en aquest camp del saber, l'autor ha posat al dia els continguts d'aquell magnífic llibre, tan celebrat llavors pels seus lectors com aquest ho serà ara.

El professor Nicolau fa de nou un repàs, ara més complet, de les principals idees i teories evolucionistes, des dels filòsofs grecs de l'antiguitat, fins als actuals investigadors, passant pels grans propulsores de la ciència de l'evolució biològica durant l'edat moderna. Els seixanta-tres breus capítols que componen l'obra es troben connectats entre si com els episodis d'una aventura, en la qual l'autor, seguint el fil de la història, recorre tota una galeria de personatges, al mateix temps que va subratllant les llums i ombres dels diversos escenaris evolutius, així com els encerts i errors dels protagonistes d'aquesta història.

Paral·lelament, Francesc Nicolau deixa ben clar, amb arguments precisos i consistents, que la ciència de l'evolució no sols no està renyida amb la Revelació cristiana, sinó que ens apropa a Déu, com fa sempre tota ciència que ho sigui de debò. En aquest sentit, «avui dia —es llegeix en el llibre— tots sabem que la fe